

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Indbydelse til Gamle Nordens Venner

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Indbydelse til Gamle Nordens Venner", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1808_97-com-root.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Mottoet er en let omskrivning af strofe 4 fra tilegnelsesdigtet "Til Justitsraad Pram" i *Nordens Mytologi* 1808, s. [III-VI], som lyder: "Jeg ofrer mit Liv og min Kraft til at reise / Paa Hedenolds Gravhøi en talende Sten, / Med Runer ombeltet, saa høit den skal kneise / Paa *Valhals* Ruiner, paa *Heltenes* Ben, / Om *Nornerne* unde mig Livet at friste, / Om *Odin* mig lærer de Stave at riste, / Saa dybt dem at grave med Sands og med Kraft" (1808, s. [V]).

runesten.

krigernes, heltenes.

at opretholde livet.

her i betydningen: runetegn.

indridse eller indhugge.

gravere, dvs. indgravere eller indridse.

mening eller fornuft.

geniet.

lånt.

dvs. er grundet, bygget på.

behov.

skæmmedes, misrøgtedes.

geni.

imødegå, bekæmpe.

med rette.

glorie.

heftig uberegnelighed, tilfældighed.

kan (præsens pluralis af 'kunne').

kan (præsens pluralis af 'kunne').

skrider frem (præsens pluralis).

tilråb, 'hvor lykkeligt for os'.

mægtige tidsalder, her: oldtid.

let omskrevet citat af Oehlenschlægers digt "Island", vers 4, der lyder: "Bredt dit bølgende Hav freder om Oldtidens Aand" (fra *Poetiske Skrifter* 1805 bind 1, s. 233).

her: gudsfrygtige.

dvs. de islandske middelalderhåndskrifter, som blev indsamlet fra islandske private samleres hjem, først og fremmest lærde skolefolk, præster og bisper.

omkring.

tidernes fordærv.

begravede.

Grundtvig hentyder formentlig til Københavns brand i 1728, hvor dele af Árni Magnússons bibliotek gik til, mens håndskrifterne for størsteparten slap uskadt; endvidere til branden i 1795 samt til den omfattende brand i byen under det engelske bombardement i 1807, hvor skrifterne i det store og hele endnu en gang blev forskånet.

Grundtvig hentyder formentlig til, at sagnene i hans øjne var usikkert eller utilstrækkeligt overleveret.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

også.

således.

samling af krigere, helte.

føre mere end et vegetativt (passivt) liv som en plante.

Grundtvig hentyder til sit første store skrift om Nordens oldtid, nemlig *Nordens Mytologi*, der udkom den 5. december 1808 (jf. *Adresseavisen*, nr. 477, 5. december, 1808).

Grundtvig lægger op til at behandle en epoke på mere end 1000 år. Ifølge historikeren Peter Friederich Suhm indvandrede Odin i Norden o. 50 f.Kr. (Suhm 1782, s. 22), og Palnatoke døde 1002 e.Kr. (Suhm 1787, s. 247). Grundtvig betragtede ligesom Suhm den hedenske høvding, Palnatoke (eller Toke af Julin ifølge Saxo) som en historisk person (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 100). Palnatoke levede i en brydningstid ved overgangen fra hedenskab til kristen middelalder. I *Sagaen om jomsvikingerne* skildres denne overgang, fra tiden under den sidste hedenske konge, Gorm den Gamle, til tiderne under hans efterkommere, Harald Blåtand og Svend Tveskæg, der begge antog kristendommen. Palnatoke fik overdraget landet Jom (formentlig identisk med øen Wolin ved udmundingen af Oder i den nordvestlige del af det nuværende Polen). Der byggede han fæstningen Jomsborg, hvor han etablerede et hedensk krigersamfund med egne love. Under Palnatokes herredømme efterlevedes lovene, men efter hans død gik samfundet i opløsning moralsk og konkret.

Grundtvig er her påvirket af Suhms bog, *Om Odin og den Hedniske Gudelære og Gudstieneste udi Norden* (1771, s. 63 f.), der beskriver, hvordan en mand ved navn Odin ved hjælp af trolddomskunster tiltog sig magt i Norden og af senere generationer blev tillagt guddommelighed.

drog ind.

slægtninge, her: efterkommere.

dvs. kvadene fra *Den Ældre Edda*.

mægtige.

dvs. de navnløse skjalde.

bevarede.

krigernes, heltenes.

gerninger.

valgte.

dvs. i prosaform. Den prosaiske sagastil er opbygget stilistisk enkelt i sideordnede hovedsætninger (paratakse). Sagaerne skildrer handlingsgangen objektivt, dvs. ikke farvet af fortælleren, og de anvender ikke klassiske, retoriske virkemidler som figurer og troper.

enkle, ukunstlet, uden kunst, dvs. uden versrytme og bogstavrim.

simple, troskyldige.

fortælle.

dvs. at gengive fortællingerne som drama på vers.

bunden poetisk stil.

Sværdet Tyrfing (eller Tirfing) kendes fra *Sagaen om Hervør og Heidrek*, der findes overleveret i flere afvigende håndskrifter. Svafrlami, Odins sønnesøn, tvinger dværgene Durin og Dvalin til at smede Tyrfing, et sværd, der bringer sejr i både krig og tvekamp. Ved overdragelsen forbander Dvalin sværdet: hver gang det trækkes, skal det forvolde en mands død. Desuden skal det forvolde tre store ugerninger.

Ifølge *Sagaen om Hervør og Heidrek* stred Hjalmar, som var hirdsmand hos svenskekongen Yngve, mod besærken Angantyr, der var i besiddelse af sværdet Tyrfing. Hjalmar overvandt Angantyr, men døde efterfølgende af sine sår. En gravhøj rejstes for hver af dem.

Ifølge *Sagaen om Hervør og Heidrek* var Hervør datter af Angantyr. Hun drog til Samsø, hvor faderen lå begravet i en høj med sværdet Tyrfing, talte til ham og bad ham vågne. Hun forlangte at få Tyrfing udleveret

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

og lod sig ikke påvirke af den døde Angantyr's advarsler. Højen åbnede sig, og sværdet blev kastet ud til hende.

overnaturlige, forheksede. Sværdet har en dødbringende egenvilje.

I "Grottesangen", der kun er overleveret som et kvad på 25 strofer i to manuskripter til *Snorres Edda*, maler to jættekvinder, Fenja og Menja, guld på en stor kværn. Da de tvinges til at male mere guld til kong Frode, spør de om hans kommende død. Frode er så begærlig efter guld, at han lader dem arbejde for hårdt. Mens de synger om undergang og død, maler de derfor en hær frem, hvis leder, Helge, dræber Frode.

malede, dvs. kværnede (præteritum pluralis).

dvs. Grundtvigs *Nordens Mytologi*, der udkom den 5. december 1808.

oversigt.

valgte.

værdigt.

Råbet 'vixit' (lat.), 'han har levet', er en eufemisme for 'han er død'.

Grundtvig sigter her til medlemmerne af Den Arnamagnæanske Kommission.

Arnas [Magnæus Philologus]. Latinsk form, som Grundtvig foretrak, af Árni [Magnússon].

beklæder (et embede).

skal (præsens pluralis).

her: efterkommere.

her: lånte.

Lat. 'Er det godt nok, er det også hurtigt nok' (overs. Niels W. Bruun). Citatet stammer fra Hieronymus, epistel 66,9,2. Hieronymus tillægger romeren Marcus Cato citatet. Det står tillige som afslutning af forordet i 2. bind af Bertel Christian Sandvigs *Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda* 1785, s. [vii], hvorfra Grundtvig formentlig har det. Han ejede selv bogen, se Bogfortegnelse 1805, hvor den har nr. 57.

Grundtvig har på dette tidspunkt allerede skrevet dramaet om Palnatoke, som kommer til at indgå i *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord* (1809); dette drama betragter han som det ene faste punkt. Det andet er formentlig den allerede udgivne *Nordens Mytologi*, der udkom den 5. december 1808.

her: bemærkelsesværdige historie eller handling; dvs. dramaet om Palnatoke, som kommer til at indgå i *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord* (1809).

Oehlschlägers sørgespil *Palnatoke* udkom officielt først i marts 1809, men var skrevet allerede i 1807. Det cirkulerede i afskrifter og var således kendt i visse kredse. Det lå færdigtrykt i december 1808 (Rønning 1908, s. 126), og Grundtvig sendte Constance Leth et eksemplar omkring nytår (jf. *Poetiske Skrifter I*, s. 101).

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1808) *Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1809) *Optrin af Nordens Kæmpeliv 2: Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord*. København
- Grundtvig, N.F.S. (u.å.: 1810) *Idunna. En Nytaarsgave for 1811*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1880-1930) *Poetiske Skrifter*, udg. af Svend Grundtvig 1-9. København
- Hieronimus, Eusebius (1910-1918) *Sancti Eusebii Hieronymi epistulae*, udg. af Hilberg Isidorus 1-3, bind 1 (1910): *Epistulae I-LXX*. Wien & Leipzig
- *Adresseavisen (Kjøbenhavns Kongelig Adressecomptoirs alene privilegerede Efterretninger)*, nr. 477, 5. december 1808. København
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1965) *Grundtvig. Skæbne og Forsyn. Studier i Grundtvigs nordisk-romantiske dramatik*. København
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og*

- poetik 1798-1819* 1-2. København
- Oehlenschläger, Adam (1805) *Poetiske Skrifter* 1-2. København
- Oehlenschläger, Adam (1809) *Palnatoke. Et Sørgespil*. København
- Rønning, Frederik (1907-1913) *N.F.S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede* 1-4, bind 2 (1908). København
- Sandvig, Bertel Christian overs. (1783-1785) *Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda* 1-2. København
- Suhm, Peter Friederich (1771) *Om Odin og den Hedniske Gudelære og Gudstieneste udi Norden*. København
- Suhm, Peter Friederich (1782-1828) *Historie af Danmark* 1-14, bind 1 (1782). København
- Suhm, Peter Friederich (1782-1828) *Historie af Danmark* 1-14, bind 3 (1787). København

Anvendt webside

- Tekstudgaver publiceret af Den Arnamagnæanske Kommission, 1772-1938